

Motion

1975/76:2533

av herr Pettersson i Lund

med anledning av propositionen 1975/76:204 om ändringar i grundlagsregleringen av tryckfriheten

Tryckerierna skall enligt gällande lag utan ersättning lämna ett exemplar av varje tryckt skrift till kungl. biblioteket samt universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund och Göteborg. Umeå universitetsbibliotek får – med vissa begränsningar – det granskningsexemplar som nu insänds till justitiedepartementet och tryckfrihetsombuden. Detta granskningsexemplar föreslås nu slopat enligt propositionen 1975/76:204.

Universitetsbiblioteken i Linköping och Stockholm köper, i mån av behov och tillgång på medel, det svenska trycket inom ramen för statsbudgetanslaget till bokinköp.

Vad beträffar omfattningen av tryckerileveranserna kan nämnas att antalet leveranspliktiga tryckalster till kungl. biblioteket f. n. överstiger 200 000 per år, varav omkring 80 000 exemplar består av s. k. småtryck.

I propositionen 1975/76:204 med förslag till grundlagsändringar angående tryckfriheten sker en utvidgning av begreppet tryckt skrift till att, förutom skrift som framställs i tryckpress, även omfatta skrift som mångfaldigas genom stencilering, ljuskopiering eller liknande.

En motsvarande utvidgning av mängden leveranspliktigt tryck till arkivbiblioteken skulle innebära att de bibliotek som nu har rätt till tryckerileveranser skulle behöva ta emot oanade mängder av bl. a. stencilerat material som de tidigare inte hanterat. Detta kommer med naturnödvändighet att leda till krav från universitetsbibliotekens sida på väsentliga personal- och resursökningar.

Enligt min mening är det angeläget att de ökade personalresurser som universitetsbiblioteken kan komma att tillföras kommer till bättre användning än att ta hand om och sortera leveranspliktiga stenciler etc. Eventuellt bör också frågan om den ovillkorliga leveransplikten för småtryck bli föremål för närmare överväganden. Det förefaller således angeläget att de tillämpningsregler som skall komma i anslutning till tryckfrihetsförordningen på detta område får en sådan utformning att de inte motverkar effektiviteten och koncentrationen på väsentligheter i universitetens arbete och service till forskarna.

Det bör därför prövas, om inte den generella och utvidgade leveransplikten till universitetsbiblioteken, som blir en konsekvens av utformningen av tryckfrihetsförordningens 4 kap. 4 §, kan ersättas med ett system för en mera differentierad leveransplikt. Detta förekommer i en del andra länder, bl. a. Storbritannien.

Det kan tilläggas att biblioteksexemplaret av tryckt svensk skrift varit föremål för utredningar inom statskontoret, som i en rapport år 1972 framhöll att innebörden i leveranslagens bestämmelser om leveransskyldigheten i fråga om tryckt skrift behövde förenklas.

I den tilläggsdag i anslutning till TF 4 kap. 4 § som regeringen avser att förelägga riksdagen bör därför den obegränsade leveransplikten till universitetsbiblioteken ersättas av ett mera flexibelt system. Man kan tänka sig att kungl. biblioteket som centralt arkivbibliotek får ett exemplar av allt utgivet tryck enligt den utvidgade leveransplikten. Övriga universitetsbibliotek som nu erhåller biblioteksexemplar, dvs. de i Uppsala, Lund och Göteborg, får leveranspliktiga biblioteksexemplar även i fortsättningen, med undantag för småtryck. Dessa bibliotek tillerkänns dessutom rekvisitionsrätt för såväl småtryck som stenciler och liknande. Samma rättigheter tillerkänns även universitetsbiblioteken i Umeå, Linköping och Stockholm.

Genom denna kombination av leveransplikt och rekvisitionsrätt skulle de kostnadsökningar vid universitetsbiblioteken som blir en följd av den utvidgade definitionen av begreppet tryckt skrift i tryckfrihetsförordningen bättre kunna bemästras. Det skulle också bidra till en ökad koncentration till arbetsuppgifter som uppfattas som centrala både för universitetsbiblioteken och deras kunder, forskarna.

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

att riksdagen uttalar att den kommande tillämpningslagen till tryckfrihetsförordningen 4 kap., 4 § avseende leveransplikten av tryckt skrift till universitetsbiblioteken, utformas med beaktande av de kostnads- och effektivitetssynpunkter som anförts i motionen.

Stockholm den 30 april 1976

LENNART PETTERSSON (s)

i Lund